

Les eleccions presidencials dels Estats Units, que tindran lloc dimarts vinent, dia 4 de novembre, han aixecat, sobretot a Europa, una gran expectació. Després de vuit anys de govern del president George W. Bush, que han deixat la imatge dels nord-americans a un nivell molt baix, gran part del món espera que la política exterior del proper president faci un tomb radical. La incògnita, per tant, ara més que mai, és saber si el paper internacional dels Estats Units serà decisiu per al futur del planeta.

El món a les seves mans

Dues maneres de relacionar-se amb el món

“L'únic camí és fer caure murs i bastir ponts”, va declarar Barack Obama, candidat del Partit Demòcrata a la presidència dels Estats Units, davant les 200.000 persones que el mes de juliol es van aplegar en un parc de Berlín per escoltar-lo. Aquell discurs, pensat per donar una imatge de canvi als europeus, i també per captivar els votants que resideixen al vell continent, va servir principalment per a dues coses: evidenciar la importància que té la política exterior en la campanya de les eleccions presidencials nord-americanes d'enguany i, sobretot, deixar constància que el món sencer té els ulls posats en els Estats Units, amb l'expectativa que Barack Obama, en el cas de sortir elegit president, faci un tomb de 180 graus respecte a l'actitud i els procediments que el president sortint, George W. Bush, ha tingut al llarg d'aquests darrers vuit anys.

De fet, el llegat que el president Bush deixarà al seu successor no és precisament encoratjador. Molts experts, en aquest sentit, consideren que la situació internacional amb què es trobarà el proper president dels Estats Units és la pitjor dels darrers quaranta anys; fins i tot més complexa que la que es va trobar Richard Nixon el 1968 en arribar a la presidència, amb una guerra del Vietnam que en aquell moment es trobava en el moment més intens. Ara, els Estats Units tenen entre mans dues guerres tan complicades l'una com l'altra: la de l'Iraq i la de l'Afganistan. Però, a banda d'això, s'enfronten també a l'amenaça que significaria que l'Iran aconseguís fabricar armes nuclears. Per acabar-ho d'adobar, els nord-americans observen amb molt recel com la Rússia del president Vladímir Putin sembla decidida a recuperar el paper preeminent que la Unió Soviè-

La política exterior ha esdevingut, juntament amb l'economia, un dels temes centrals de la cursa presidencial nord-americana. Les diferències entre els candidats respecte a aquesta qüestió són substancials, i d'Europa estant molts es miren el procés amb l'esperança que a partir del novembre hi hagi un canvi d'actitud.

tica va fer durant els anys de la guerra freda.

Per a fer front a aquesta situació, els dos principals candidats a la presidència dels Estats Units tenen, almenys sobre el paper, visions força oposades. A grans trets, el demòcrata Obama és partidari de la via del diàleg, mentre que el seu opositor, el candidat del Partit Republicà, John McCain, es mostra més inclinat a mantenir la línia de mà dura que ha caracteritzat l'actuació del govern dels Estats Units durant el mandat de Bush. Això, de segur, és un reflex del origen dels candidats. Obama i McCain provenen de dos mons completament diferents: si el candidat republicà pertany a una família de militars i es va formar a l'Acadèmia Naval, l'aspirant demòcrata va estudiar Dret

en dues de les universitats més prestigioses dels Estats Units, la de Columbia i la de Harvard. En aquest sentit, un cop d'ull als programes respectius en matèria de política exterior permet de tenir una visió clara del tarannà de l'un i de l'altre.

Un ferro roent. Deixant la crisi econòmica a banda, la guerra de l'Iraq constitueix el maldecap més gros amb què haurà de bregar el futur president dels Estats Units; el conflicte, fins ara, ha costat als nord-americans 2,7 bilions de dòlars i uns 4.000 morts. En aquesta qüestió els dos candidats es decanten cap a acabar el conflicte com més aviat millor, però mentre McCain insisteix que la solució és guanyar la guerra, Obama proposa una retirada “responsable i gradual”, en el termini de setze mesos des de la presa de possessió, amb l'objectiu d'encoratjar les autoritats iraquianes a fer-se càrrec de la seguretat del país. Segons els demòcrates, tot i que l'exèrcit nord-americà va controlant la situació de violència, el president Bush s'ha equivocat d'estratègia fent pressió sobre el govern de l'Iraq per tal que s'apliqui a assumir aquesta responsabilitat. Tanmateix, els plans de Barack Obama per a l'Iraq inclouen el manteniment d'un contingent reduït de soldats amb la missió de protegir el personal diplomàtic i portar a terme tasques de contraterro-risme. McCain, per una altra banda, considera que aquesta estratègia ja va fracassar el 2006 i que cal continuar la lluita contra la insurgència que va engegar el general David Petraeus i que ha permès de reduir, segons els republicans, el nombre de víctimes mortals en un 80% els darrers mesos. “El nostre objectiu és un Iraq que no necessiti més soldats americans. Crec que ho podem aconseguir, més aviat que molts no s'imaginin. Però crec que cap candidat a la presidència no hauria de fer promeses que no podrà complir”, va declarar McCain, referint-se a la promesa feta per Obama.

Ara bé, la reducció del nombre de morts a l'Iraq contrasta amb l'augment de la violència que hi ha hagut a l'Afganistan, on els Estats Units participen en la lluita contra els ta-

Barack Obama i Joe Biden, candidats demòcrates a la presidència i a la vice-presidència dels Estats Units, acompanyats de les seves esposes, saluden el públic durant un acte de la campanya electoral.

El llegat de George Bush

El principal dilema que presenten les properes eleccions dels Estats Units, amb relació a la política exterior, és saber si l'anomenada *doctrina Bush* o *doctrina preventiva* tindrà continuïtat o no. A grans trets, aquesta doctrina, sorgida arran dels atemptats que hi hagué als Estats Units l'11 de setembre del 2001, ha consistit a considerar que els nord-americans estan en guerra contra el terrorisme global. Segons la doctrina Bush, la millor defensa contra el terrorisme és atacar-lo abans l'amenaça no es materialitzi. És per aquesta raó que el president Bush, amb l'obsessió d'exportar la democràcia a la resta del món, va llançar la guerra contra l'Iraq de Saddam Hussein. Aquesta guerra, això no obstant, més que ajudar a difondre els valors democràtics arreu, ha servit per a mostrar que els

Estats Units no són una potència militar infal·lible i, cosa que és més important, ha deteriorat la imatge que la resta del món tenia d'aquest país. Un exemple prou clar són les fotografies dels abusos als iraquians empresonats al penal d'Abu Ghraib que van commoure el món. De moment, Barack Obama, el candidat que sembla més disposat a posar fi a la doctrina Bush, ha dit sense embuts que usaria la força, fins i tot unilateralment, si els ciutadans dels Estats Units s'encaressin a una amenaça imminent. Per aquesta raó, pel que fa a la *guerra contra el terror*, hi ha més semblances que no pas diferències entre els dos candidats. De segur que, guanyi qui guanyi, la lluita contra l'islamisme radical continuarà en el centre de la política exterior dels Estats Units.

libans en el marc d'una operació de l'OTAN. La política atlantista és, de fet, un punt en què coincideixen els dos candidats a la presidència dels Estats Units. John McCain assisteix des de fa anys a la conferència anual sobre seguretat que es fa a Munic i manté molt bones relacions amb les elits polítiques atlantistes europees. Barack Obama, per una altra banda, també vol reforçar els contactes entre els membres de l'OTAN, amb la finalitat de destinar més esforços humans i econòmics a les operacions que hi ha engegades.

Una altra amenaça a què s'enfronten els Estats Units a l'Orient Mitjà prové de l'Iran, sobretot a causa de l'interès d'aquest país a desenvolupar, molt a desgrat de les sancions econòmiques imposades per les Nacions Unides, un programa nuclear; un projecte que, malgrat que el govern presidit per Mahmud Ahmadinejad ho nega, podria destinar-se a finalitats militars. A banda d'això, ha quedat plenament demostrat que darrere les accions violentes perpetrades per grups de milicians xiïtes a l'Iraq hi ha la mà de l'Iran i també la de Síria. En vista d'aquesta amenaça, la posició de McCain és radicalment diferent a la d'Obama. El candidat demòcrata va sorprendre tothom fa uns mesos en anunciar que, si sortia elegit, establiria relacions diplomàtiques directes amb l'Iran sense cap condició prèvia. En aquest sentit, Obama ofereix a l'Iran, en canvi d'abandonar el programa nuclear, inversions econòmiques i l'ingrés a l'Organització Mundial del Comerç; o bé, en cas contrari, l'aïllament internacional. El candidat republicà, al seu torn, considera que la solució a l'amenaça iraniana no és un diàleg incondicional des d'una posició de feblesa, sinó que cal que la comunitat internacional obligui l'Iran i Síria a canviar d'actitud, si convé mitjançant la pressió militar.

No a les armes nuclears. Curiosament, tot i aspirar a governar la potència nuclear més gran del món, els dos candidats a la presidència dels Estats Units coincideixen a proposar un món sense armes atòmiques. En aquest sentit, els programes de Ba-

Sarah Palin, governadora d'Alaska i candidata republicana a la vice-presidència dels Estats Units, comparteix taula amb uns soldats de l'Alaska National Guard, durant una visita que va fer a Kuwait el juliol de l'any passat.

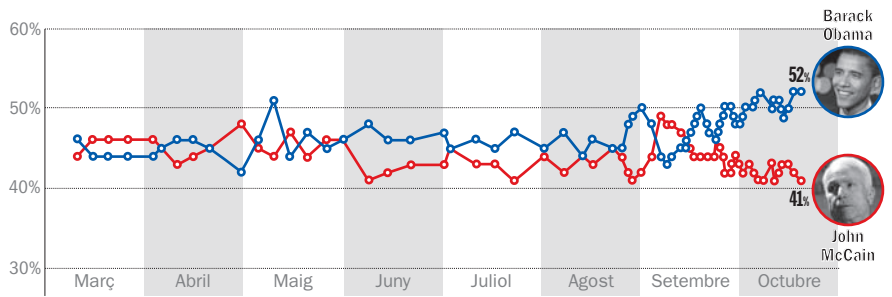
rack Obama i de John McCain tenen en comú la idea de l'enfortiment del tractat de no-proliferaçió nuclear i de la reducció de l'arsenal atòmic mundial; una proposta que, en ambdós casos, preveu una col·laboració estreta amb Rússia. En aquest sentit, Obama ha criticat la "política erràtica" que el president Bush ha dut a terme amb Vladímir Putin i aposta per una nova estratègia en les relacions amb el govern de Moscou. Paradoxalment, un dels principals punts del programa republicà pel que fa a la seguretat nuclear és el desenvolupament del sis-

tema antimíssils a l'Europa de l'Est, iniciat per George Bush, i que ha molestat molt els russos. Una de les principals diferències entre els dos candidats és, de fet, la visió respecte a la relació amb Rússia, com també amb la Xina. Això es va veure molt clar arran del conflicte que va esclatar a Geòrgia aquest estiu passat. Mentre John McCain va arribar a suggerir que Rússia fos expulsada del G8, Obama va fer una crida al diàleg.

La diplomàcia és, de fet, una de les grans diferències entre els dos candidats. Barack Obama, en aquest aspec-

Eleccions presidencials dels EUA

Evolució de la intenció de vot

Font: Gallup. Marge d'error de +/-2

John McCain i Barack Obama, candidats republicà i demòcrata a la presidència dels Estats Units, se saluden poc abans de començar un dels debats de la campanya electoral.

EL TEMPS

te, és molt més trencador que no el seu rival republicà respecte a la línia seguida pels Estats Units els darrers anys i aposta decididament per enfortir el paper d'institucions com les Nacions Unides. Així doncs, Obama es mostra convençut que les principals amenaces que pateix el món avui dia, des del terrorisme fins al canvi climàtic, no podran ser resoltes sense una col·laboració internacional. En vista d'aquest projecte multilateralista, John McCain es mostra molt més continuista respecte a l'unilateralisme que ha professat George Bush aquests darrers vuit anys. La proposta del candidat republicà, en aquest sentit, ha estat de crear l'anomenada *lliga de les democràcies*, una tímida proposta que té per objectiu combatre les dictadures que encara hi ha al món.

D'una altra banda, l'aposta d'Obama per la diplomàcia l'ha portat també a prendre posició sobre un dels conflictes més difícils de resoldre del món: el que enfronta els israelians i els palestins. Així, Obama es mostra disposat a convertir la solució a aquest conflicte en una prioritat de la seva acció de govern, a través, principalment, d'aconseguir un estat palestí

que pugui conviure en pau i harmonia amb l'estat d'Israel. Però a la vegada el candidat demòcrata ha reconegut obertament el dret d'Israel a defensar-se dels seus enemics a l'Orient Mitjà, principalment de la milícia de Hezbollah que actua des del Líban. De segur que aquest joc a diverses bandes en el terreny diplomàtic, cercant el diàleg amb l'Iran, però, a la vegada, reconeixent Israel com l'aliat més fort dels Estats Units a l'Orient Mitjà, portarà molts maldecaps a Obama en cas de sortir elegit president.

La qüestió, per tant, serà veure si les paraules d'Obama són sinceres o si només es tracta d'una estratègia electoral. La història ha demostrat a bastament que, pel que fa a la visió i a l'actitud dels Estats Units respecte al món, el paper tant de demòcrates com de republicans no ha estat gaire diferent. Mentrestant, d'aquí al proper 4 de novembre, dia que se celebren les eleccions presidencials nord-americanes, la impressió és que John McCain es més partidari d'una línia dura, mentre que Barack Obama resta més obert al diàleg.

Xevi Camprubí

Contrarestar la imatge negativa

Millorar la imatge davant el món serà un dels principals reptes que haurà d'afrontar el nou president dels Estats Units i, de fet, els dos candidats estan d'acord que el seu país necessita millorar aquesta imatge. Durant els anys en què el president republicà George Bush ha governat a la Casa Blanca la imatge dels Estats Units davant la resta del món ha sofert un deteriorament sense precedents. L'estudi anual que el Pew Research Centre realitza sobre l'opinió mundial respecte als Estats Units ha mostrat que un total de 26 països –dels 33 on es van fer les enquestes– tenen una imatge negativa dels nord-americans. Aquesta valoració negativa és especialment significativa als països d'Europa i als de l'Orient Mitjà. Segons fonts del Departament d'Estat del govern nord-americà, l'any passat només el 30% dels alemanys tenien una bona opinió respecte als Estats Units. Aquest percentatge era lleugerament superior a Espanya, mentre que a França voltava el 40%. En canvi, en països de cultura majoritàriament anglosaxona, com el Regne Unit o el Canadà, el percentatge superava el 50%. En aquest sentit, un dels principals temors que assenyalen els experts és el perill que la posició del nou president dels Estats Units, davant aquest antiamericanisme creixent, sigui d'aïllar-se de la resta del món, tal com ha succeït en altres períodes de la història, com per exemple durant la guerra del Vietnam. De fet, segons algunes enquestes fetes als Estats Units, un 42% dels nord-americans opinen que el seu país s'hauria d'ocupar dels seus assumptes propis i deixar de ficar-se en el terreny dels altres.